

زبان و ادبیات فارسی - نمونه تست (سری اول)

مصطفی علیزاده

۱- در کدام بیت آرایه‌ی تشبیه، وجود ندارد؟

- ۱) چرخ ار چه رفیع، خاک پایت / عقل ار چه بزرگ، طفل راحت
- ۲) منم چون شاخ تشنه در بهاران / تویی همچون هوای ابر و باران
- ۳) این فصل را با من بخوان، باقی فسانه است / این فصل را بسیار خواندم، عاشقانه است
- ۴) از تنور خود پسندی شد بلند / شعله‌ی کردارهای ناپسند

۲- در کدام گزینه استعاره به کار رفته است؟

- ۱) پیش صاحب نظران ملک سلیمان باد است / بلکه آن است سلیمان که ز ملک آزاد است
- ۲) خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان / این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند
- ۳) چو بشنید اسفندیار این سخن / از آن شیر پرخاش جوی کهن
- ۴) همی گفت کای پاک دادار هور / فزاینده‌ی دانش و فرّ و زور

۳- در بیت «ای طاق نهم رواق بالا/ بشکسته ز گوشه‌ی کلاهت» چه آرایه‌ای وجود ندارد؟

- ۱) اغراق (۲) تشبیه (۳) کنایه (۴) جناس

۴- در کدام بیت آرایه‌ی حسن آمیزی وجود دارد؟

- ۱) چو شیران جنگی بر آشوفتند / پر از خشم، اندام ها کوفتند
- ۲) پراکنده گشتند ز آوردگاه / غمی گشته اسپان و مردان تباه
- ۳) چنین گفت رستم به آواز سخت / که ای شاه شادان دل و نیکبخت
- ۴) بر آن گونه رفتند هر دو به رزم / تو گفتی که اندر جهان نیست بزم

۵- در کدام بیت آرایه‌ی تلمیح وجود ندارد؟

- ۱) اگرچه تلخ باشد فرقت یار / در او شیرین بود امید دیدار
- ۲) به تمنای تو در آتش محنت چو خلیل / گویا در چمن لاله و ریحان بودم
- ۳) خورده است خدا ز روی تعظیم / سوگند به روی همچو ماهت
- ۴) چه غم دیوار امت را، که دارد چون تو پشتیبان / چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان

۶- در کدام بیت آرایه اسلوب معادله وجود ندارد؟

- ۱) دود اگر بالا نشیند، کسر شأن شعله نیست / جای چشم، ابرو نگیرد گرچه او بالاتر است
- ۲) سرِ الب ارسلان دیدی، ز رفعت رفته بر گردون / به مرو آ تاکنون در گِل، تنِ الب ارسلان بینی
- ۳) دل من نه مرد آن است که با غمش بر آید / مگسی کجا تواند که برفکند عقابی
- ۴) گرفت هر که کم خود، شود ز اهل کمال / تمام گشتن ماه از هلال معلوم است

۷- در کدام بیت آرایه‌ی تشخیص وجود دارد؟

- ۱) فراوان سخن باشد آکنده گوش / نصیحت نگیرد، مگر در خموش
- ۲) کمال است در نفس انسان، سخن / تو خود را به گفتار، ناقص مکن
- ۳) در دهن لاله باد، ریخته و بیخته / بیخته مشک سیاه، ریخته درّ ثمین
- ۴) زد بانگ که کیست حاضر امروز / کز عشق نبوده خاطر افروز

۸- در کدام گزینه، آرایه‌های استعاره، کنایه، واج آرایی و تلمیح به کار رفته است؟

- ۱) حکم جلودار است بر هامون بتازید / هامون اگر دریا شود از خون، بتازید
- ۲) فرض است فرمان بردن از حکم جلودار / گر تیغ بارد، گو بیارد، نیست دشوار
- ۳) گاه سفر شد باره بر دامن برانیم / تا بوسه گاه وادی ایمن برانیم
- ۴) یعنی کلیم آهنگ جان سامری کرد / ای یاوران باید ولی را یآوری کرد

۹- در بیت «کنار نام تو لنگر گرفت کشتی عشق/ بیا که یاد تو آرامشی است طوفانی»، کدام آرایه به کار نرفته است؟

- ۱) تشبیه
- ۲) ایهام تناسب
- ۳) استعاره
- ۴) متناقض نما

۱۰- در بیت «این جوشش گرم عشق است، آرام منشین و بشتاب / کآخر شود خاک سردی، آرامگاه من و تو»، کدام آرایه وجود

ندارد؟

- ۱) مجاز
- ۲) پارادوکس
- ۳) تضاد
- ۴) واج آرایی

زبان و ادبیات فارسی - نمونه تست (سری اول)

مصطفی علیزاده

پاسخ:

۱۳۱- گزینه ۳ صحیح است.

در آرایه‌ی تشبیه، چیزی را به چیز دیگر که در صفت یا صفاتی با هم مشترک باشند، مانند می‌کنیم. هر تشبیه دارای ۴ رکن است که ۲ رکن آن اصلی است (مشبه - مشبه به) مثلاً در جمله‌ی «علی مانند شیر شجاع است»، علی = مشبه / شیر = مشبه به / مانند = ادات تشبیه / شجاع: وجه شبه. دو رکن اصلی تشبیه قابل حذف نیستند و اگر حذف شوند، ساختار تشبیه به هم می‌ریزد.

در گزینه ۱، چرخ به خاک پا و عقل به طفل راه تشبیه شده است.

در گزینه ۲، من به شاخه و تو به هوای ابر و باران تشبیه شده است.

در گزینه ۴، تنور خود پسندی، اضافه تشبیهی است.

نکته سوال: توضیح آرایه تشبیه

۱۳۲- گزینه ۳ صحیح است.

استعاره، نوعی تشبیه است که در آن یکی از طرفین تشبیه (مشبه یا مشبه به) را ذکر و دیگری را اراده می‌کنیم. در واقع اگر یکی از ارکان اصلی تشبیه حذف شود، تشبیه به استعاره تبدیل می‌شود.

در گزینه‌ی ۳، «شیر» استعاره از رستم است. (در اصل، این گونه بوده: رستم همچو شیر؛ یعنی رستم، مشبه و شیر، مشبه به بوده است که با حذف مشبه، تشبیه به استعاره تبدیل شده است.)

نکته سوال: توضیح آرایه استعاره

۱۳۳- گزینه ۴ صحیح است.

اغراق (مبالغه)، زیاده‌روی در بیان حالت و صفت و ستایش یا نکوهش کسی یا چیزی است به گونه‌ای که آن حالت و صفت بسیار بزرگ تر یا کوچک تر از آن چه هست، نشان داده شود.

در بیت، آرایه‌ی اغراق وجود دارد (ای پیامبر، تو آن چنان والا مقامی که گوشه‌ی کلاهد بالاتر از فلک نهم است.)

همچنین «طاق نهم» را به «رواق بالا» تشبیه کرده است.

شکستن طاق نهم از گوشه‌ی کلاه، کنایه است از «مقام و مرتبه‌ی بلند داشتن»

نکته سوال: توضیح آرایه اغراق (مبالغه)

۱۳۴- گزینه ۳ صحیح است.

آمیختن و ترکیب دو یا چند حس مختلف را در کلام، حس آمیزی گویند. مثلاً «نگاه سرد» و «بامزه نوشتن».

در گزینه‌ی سوم، ترکیب «آواز سخت» به کار رفته است که در آن، دو حس شنوایی (آواز) و لامسه (سخت) با هم آمیخته شده‌اند.

در سایر گزینه‌ها، حس آمیزی دیده نمی‌شود.

نکته سوال: توضیح آرایه حس آمیزی

۱۳۵- گزینه ۱ صحیح است.

اگر در بیت، به بخشی از آیه، حدیث، داستان و واقعه‌ی تاریخی، دینی، ملی و غیره اشاره شود، به آن آرایه‌ی «تلمیح» گفته می‌شود.

در گزینه‌ی ۲، به داستان «به آتش افکندن حضرت ابراهیم» اشاره شده است. در گزینه ۳، به آیه‌ای از قرآن و در بیت گزینه ۴، به

داستان حضرت نوح اشاره شده است، اما در گزینه ۱، هیچ تلمیحی وجود ندارد.

نکته سوال: توضیح آرایه‌ی تلمیح

۱۳۶- گزینه ۲ صحیح است.

آرایه‌ی اسلوب معادله: دو مصراع یک بیت، گرچه در ظاهر ارتباطی با یکدیگر ندارند، اما یک مصراع در حکم مصداقی برای مصراع دیگر است و می‌توان جای دو مصراع را عوض کرد بدون آنکه معنی بیت عوض شود.

در تمام گزینه‌ها به جز گزینه دو، آرایه اسلوب معادله دیده می‌شود. در گزینه ۲، مصراع دوم، مکمل و ادامه‌ی مصراع اول است.

نکته سوال: توضیح آرایه‌ی اسلوب معادله

۱۳۷- گزینه ۳ صحیح است.

آرایه‌ی تشخیص: وقتی شاعر، صفات و احساس و عمل انسان را به اشیا و موجودات دیگر می‌بخشد، از آرایه‌ی تشخیص استفاده کرده است. (مثال: آفتاب رفت، خنده‌ی گل، رقص برگ و ...)

در گزینه‌ی سوم، در ریختن و مشک بیختن باد، تشخیص است. همچنین «دهن لاله» نیز تشخیص می‌باشد.

نکته سوال: توضیح آرایه تشخیص

۱۳۸- گزینه ۴ صحیح است.

آرایه واج آرایی: تکرار یک واج (صامت یا مصوت) در کلمه‌های یک بیت یا یک عبارت نثر است، به گونه‌ای که کلام را آهنگین کند و بر تأثیر سخن بیافزاید.

در گزینه چهارم، تکرار واج «و» در مصراع دوم دیده می‌شود. / سامری استعاره از اسرائیلیان و کلیم استعاره از امام خمینی است / به داستان سامری و حضرت موسی اشاره دارد (آرایه تلمیح) / کنایه: آهنگ جان کسی کردن (کنایه از قصد کشتن و نابودی کسی)

نکته سوال: توضیح آرایه‌ی واج آرایی

۱۳۹- گزینه ۳ صحیح است.

ایهام تناسب: اگر کلمه‌ای دو معنی داشته باشد که یک معنی آن در کلام، حاضر و مورد نظر شاعر باشد و معنی دیگر آن (معنی غایب) با کلمه یا کلماتی از بیت تناسب داشته باشد.

در بیت مورد پرسش، کلمه «کنار» ایهام تناسب دارد: ۱- نزدیک، جنب، بغل ۲- ساحل (که با کشتی و لنگر تناسب دارد) متناقض نما (پارادوکس) آن است که دو امر متضاد را به یک چیز نسبت بدهیم به گونه‌ای که یکدیگر را نقض کنند. (آرامشی طوفانی، پارادوکس است) کشتی عشق، اضافه‌ی تشبیهی است. در بیت استعاره دیده نمی‌شود.

نکته سوال: توضیح آرایه‌ی ایهام تناسب و آرایه‌های متناقض نما

۱۴۰- گزینه ۲ صحیح است.

تضاد: گرم، سرد

«خاک» مجاز از «قبر، گور» است.

در مصراع اول بیت، واج آرایی «ش» دیده می‌شود.